

به نام خالق زیبایی ها

مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان خردسال

(ویراست دوم)

مداخلات موثر در سال های پیش دبستانی و مهد کودک

(راهنمای درمانگران)

نوشته:

ملیسا آل هلند؛ جسیکا مالمبرگ و گرتچن گیمپل پیکوک

مترجمان:

حجت اسماعیلی و سید حمیدرضا هاشمیان

سرشناسه	هالند، ملیسا ال. Holland, Melissa L.
عنوان و نام پدیدآور	مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان خردسال: مداخلات موثر در سالهای پیش‌دبستانی و مهدکودک (راهنمای درمانگران) / نوشته ملیسال هولند، جسیکا مالمربرگ، گرتچن گیمپل-پیکوک؛ مترجمان حجت اسماعیلی، سیدحمیدرضا هاشمیان.
مشخصات نشر	مشهد: انتشارات جالیز، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۲۹۸ ص.
شابک	۸۰۰۰۰۰ ریا۵-۲۵۹-۶۲۲-۹۷۸-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فها
یادداشت	عنوان اصلی: behavioral problems of young children: effective Emotional and [preschool and kindergarten years, 2nd ed [2017 interventions in the کتاب حاضر نخستین بار با عنوان "مشکلات هیجانی و رفتاری در کودکان: مداخله اثربخش در سنین پیش‌دبستانی و مهد کودک" با ترجمه مریم فولادوند و احمد عابدی توسط نشر نوشته در سال ۱۳۹۸ منتشر شده است.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۵۸ - ۳۹۸.
عنوان دیگر	مشکلات هیجانی و رفتاری در کودکان: مداخله اثربخش در سنین پیش‌دبستانی و مهدکودک.
موضوع	کودکان -- ناهنجاری‌های سازگاری
موضوع	Adjustment disorders in children
موضوع	کودکان پیش‌دبستانی -- بهداشت روانی
موضوع	Preschool children -- Mental health
موضوع	کودکستان
موضوع	Kindergarten
شناسه افزوده	مالمربرگ، جسیکا
شناسه افزوده	Malmberg, Jessica
شناسه افزوده	گیمپل-پیکوک، گرتچن
شناسه افزوده	Gimpl-Percock, Gretchen
شناسه افزوده	اسماعیلی، حجت، ۱۳۸۲- مترجم
شناسه افزوده	هاشمیان، سیدحمیدرضا، ۱۳۷۲- مترجم
رده بندی کنگره	۵۰۶RJ
رده بندی دیویی	۹۲۸/۶۱۸
شماره کتابشناسی ملی	۷۲۰۱۳۲۵

مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان خردسال

حجت اسماعیلی و سید حمیدرضا هاشمیان

ناشر: انتشارات جالیز

چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۹ / ۱۰۰۰ نسخه

قطع: وزیری / تعداد صفحه: ۳۹۸

قیمت: ۸۰۰،۰۰۰ ریال

شابک: ۵-۲۵۹-۶۲۲-۹۷۸-۶۲۲-۹۷۸

طراح جلد: مجید محمد مهدیزاده فیض آبادی

صفحه آرایی: سعید محمد مهدیزاده فیض آبادی

حق چاپ محفوظ است

آدرس: بلوار شهید رضوی روبروی درب دانشکده روانشناسی دانشگاه فردوسی

تلفن تماس: ۰۹۱۵۹۳۰۹۹۶۳-۰۹۱۵۸۳۱۹۵۳۵-۰۵۱۳۸۷۹۵۲۸۸

سخنی با خوانندگان

از نظر کانت سخت‌ترین کار عالم "تربیت" است. کودکان ممکن است به والدینی سپرده شوند که برای تربیت آن‌ها حتی ساعتی آموزش ندیده باشند. ناکارآمدی والدین در تربیت کودکان از یکسو و مشکلات زیستی و عصب‌شناختی از سوی دیگر ممکن است شرایطی به جود آورند که تظاهر آن به شکل مشکلات برون نمود، مشکلات درون نمود، مشکلات مرتبط با مدرسه، شب‌آلوداری، مشکلات خواب و مشکلات تغذیه‌ای باشد.

یکی از مهم‌ترین دلایل عمده ارجاع کودکان به مراکز سلامت روان، مشکلات رفتاری آن‌ها است. زمانی که کودکان برای اولین بار مشکلات رفتاری را نشان می‌دهند معمولاً اولین افرادی که والدین از آن‌ها مشاوره می‌گیرند افرادی هستند که در این زمینه تخصص ندارند (به عنوان مثال، پدر و مادر، دوستان و آشنایان) و اولین چیزی که آن‌ها در پاسخ به بدرفتاری کودک شان به آن‌ها می‌گویند این است که با بزرگ شدن کودک مشکلات آن‌ها خودبه‌خود باطرف می‌شود. این در صورتی است که پژوهشگران نشان داده‌اند که نه تنها مشکلات دوران کودکی باگذشت زمان کمتر نمی‌شود بلکه ممکن است تا نوجوانی و حتی بزرگسالی ادامه یابد و بدتر شود.

از آنجایی که مغز کودکان پیش‌دبستانی از انعطاف‌پذیری بالایی برخوردار است و تغییرات در آن سریع‌تر اتفاق می‌افتد، بنابراین شناسایی و درمان زودهنگام کودکان دارای مشکلات درون نمود و برون نمود اهمیت بسیار بالایی پیدا می‌کند.

کودکان بیشتر زمان خود را با والدین خود سپری می‌کنند بنابراین یکی از راه‌های تشخیص و درمان به موقع مشکلات کودکان قوی کردن سطح دانش والدین است لذا این کتاب ارزشمند توسط حجت اسماعیلی و سید حمیدرضا هاشمیان ترجمه شد و انتشارات جالیز آن را در سال ۱۳۹۹ در ۳۹۸ صفحه منتشر نمود. در این کتاب بر آموزش رفتاری والدین تأکید شده است. برنامه آموزش رفتاری والدین شامل رویکردهای متعددی می‌شود که از جمله آن می‌توان به استفاده از رویکرد توجه، اجرای بازی‌های کودکان، روش‌های تشویق کودکان، دادن دستورات مؤثر، محروم‌سازی و فنون آرام‌سازی تدریجی عضلات اشاره کرد. در

کتاب حاضر این رویکردها به طور مفصل مورد بحث قرار گرفته است که امید است روانشناسان، روان‌پزشکان، مشاوران و پژوهشگران در ایران بتوانند از این رویکردها استفاده مؤثر و مفید نمایند.

راه‌های ارتباطی با مترجمان

روانشناسان، مشاوران، پژوهشگران و تمام خوانندگان گرامی می‌توانند نقطه نظرات اصلاحی، پیشنهادها و انتقادات خود را درباره این کتاب از طریق پیام‌نگار (Email) به مترجمان ارسال نمایند.

حجت اسماعیلی (کارشناس ارشد مشاوره خانواده) سید حمیدرضا هاشمیان (کارشناس ارشد مشاوره خانواده)

Hamidreza.h1995@yahoo.com

Esmaili.hojjat2098@gmail.com

www.ketab.ir

فهرست مطالب

درباره‌ی مؤلفان.....	۱۸
مقدمه.....	۱۹
سیاسگزاری.....	۲۲
فصل اول.....	۲۳
مروری بر مشکلات اجتماعی، هیجانی و رفتاری کودکان خردسال.....	۲۳
مروری بر اختلالات.....	۲۵
مشکلات برون نمود.....	۲۷
اختلال کاستی توجه / بیش‌فعالی (ADHD).....	۲۷
اختلال نافرمانی مقابله‌ای و اختلال ملوک.....	۲۹
مشکلات درون نمود.....	۳۱
ترس‌ها و اضطراب‌ها.....	۳۱
اختلالات اضطرابی.....	۳۳
سایر اختلالات درون نمود.....	۳۶
سایر مشکلات.....	۳۹
اختلال طیف اوتیسم (ASD).....	۴۴
خلاصه مشکلات.....	۴۸
شیوع نگرانی‌های سلامت روان در کودکان خردسال.....	۴۸
تأثیر مشکلات اجتماعی، هیجانی و رفتاری، در محیط مدرسه.....	۵۲
پیش‌بینی کننده‌های مشکلات.....	۵۶
پیش‌بینی کننده‌های مشکلات برون نمود.....	۵۶
پیش‌بینی کننده‌های مشکلات درون نمود.....	۶۰
خلاصه فصل / هدف این کتاب.....	۶۲

فصل دوم ۶۳

ارزیابی مشکلات سلامت روان ۶۳

مصاحبه با والدین و معلمان ۶۵

مصاحبه به عنوان غربالگر ۶۵

مصاحبه ها به عنوان ابزارهای تشخیصی / ارزشیابی ۶۵

مصاحبه با والدین ۶۶

روابط خانوادگی ۶۸

باورها و پیشینه های فرهنگی ۶۸

عملکرد شناختی و مدرسه ۶۹

روابط همسالان ۶۹

رشد جسمانی ۷۰

تاریخچه پزشکی و روان پزشکی کودکان و خانواده ۷۰

رشد اجتماعی-هیجانی و خلق و خو ۷۱

علائق، استعدادها و توانایی ها ۷۱

موقعیت های آسیب زا ۷۱

آزمون قلبی ۷۲

مصاحبه با معلم / کارمندان مهد کودک ۷۲

اطلاعات کلی در مورد کودک ۷۳

مشکلات رفتاری در مدرسه و مهد کودک ۷۳

عملکرد تحصیلی در صورت وجود ۷۴

مهارت های اجتماعی ۷۴

نقاط قوت و استعدادها ۷۴

مصاحبه به عنوان ابزار نظارت بر پیشرفت ۷۵

مصاحبه با کودکان خردسال ۷۵

۷۷	ایجاد گزارش / جمع آوری اطلاعات اولیه
۷۹	متن مصاحبه
۸۱	مقیاس های رتبه بندی
۸۳	مقیاس های اجتماعی، هیجانی و رفتاری به عنوان غربالگرها
۸۵	مقیاس های اجتماعی، هیجانی و رفتاری به عنوان ابزارهای تشخیصی / ارزیابی
۸۵	مقیاس رتبه بندی BROADBAND
۸۵	سیستم ارزیابی رفتار برای کودکان
۸۷	چک لیست رفتاری کودک و فرم گزارش معلمان
۸۹	مقیاس رتبه بندی CONNERS
۹۰	مقیاس رفتاری پیش دبستانی و مهد کودک
۹۱	مقیاس رتبه بندی NARROW-BAND
۹۱	فهرست رفتاری کودک ایرگ
۹۲	پرسشنامه سنین و مراحل اجتماعی-هیجانی
۹۳	ارزیابی اوایل کودکی DEVEREUX
۹۳	مقیاس رتبه بندی سیستم ارتقاء مهارت های اجتماعی
۹۴	مقیاس ارزیابی اختلال کاستی توجه
۹۵	مقیاس رتبه بندی ADHD-5
۹۶	مقیاس رتبه بندی اوتیسم کودک
۹۶	مقیاس رتبه بندی اوتیسم گیلیام
۹۷	مقیاس های اجتماعی، هیجانی و رفتاری به عنوان ابزار نظارت بر پیشرفت
۹۸	مشاهده مستقیم
۹۸	مشاهده ها به عنوان غربالگرها
۹۹	مشاهده ها به عنوان ابزار تشخیصی / ارزیابی
۹۹	مشاهده های غیررسمی ساختاریافته
۱۰۰	روش های ثبت اطلاعات

۱۰۵.....	مشاهده‌های غیررسمی توسط والدین و معلمان
۱۰۶.....	ارزیابی عملکردی
۱۰۸.....	مشاهده‌های رسمی
۱۰۹.....	مشاهده‌ها به عنوان ابزار نظارت بر پیشرفت
۱۱۰.....	خلاصه فصل
۱۲۹.....	فصل سوم
۱۲۹.....	درمان مشکلات رفتاری/برون نمود
۱۳۱.....	آموزش رفتاری والدین به عنوان مداخله‌ای برای مشکلات برون نمود
۱۳۱.....	مرور کلی
۱۳۳.....	ملاحظات اولیه
۱۳۷.....	اجرای آموزش رفتاری والدین
۱۳۷.....	تبیین اصول رفتاری
۱۳۸.....	استفاده از رویکرد توجه
۱۴۰.....	اجرای بازی‌های کودکان
۱۴۳.....	دادن دستورات مؤثر
۱۴۴.....	استفاده از فنون مناسب نظم و انضباط
۱۵۰.....	روش‌های اضافی تقویت‌کننده /نظم و انضباط
۱۵۲.....	تعمیم و نگهداری مهارت‌ها
۱۵۴.....	آموزش رفتاری والدین به صورت گروهی
۱۵۶.....	تقویت آموزش رفتاری والدین از طریق استفاده از روش درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد
۱۵۶.....	مرور کلی
۱۵۷.....	ارزش‌ها
۱۵۸.....	گسلش شناختی
۱۶۰.....	ارتباط بازمان حال (ذهن آگاهی)

مقدمه

این کتاب در نظر دارد در مورد نحوه رسیدگی به مشکلات هیجانی و رفتاری رایج کودکان پیش دبستانی و مهدکودکی (۳ تا ۶ سال)، اطلاعاتی را به ارائه دهندگان خدمات سلامت روان به کودکان، عرضه کند. تمرکز اصلی ما ارائه مداخلات عملی و مؤثری است که به راحتی توسط روانشناسان بالینی شاغل در محیط‌های آموزشی و همچنین روانشناسان بالینی و سایر ارائه دهندگان سلامت روان که با کودکان در محیط‌های غیر از مدرسه کار می‌کنند، قابل اجرا باشد. علاوه بر این، ما بر کار با والدین کودکان خردسالی که رفتارهای نگران‌کننده‌ای از خود نشان می‌دهند تأکید می‌کنیم. اگرچه برخی از فنون کار فردی با کودکان پوشش داده شده است اما اعتقاد ما این است که والدین نقش مهمی در حل مشکلات کودکان خردسال دارند، زیرا کودکان پیش دبستانی بیشتر روزهای خود را با والدین خود می‌گذرانند.

اگرچه ممکن است کودکان پیش دبستانی و مهدکودک با اختلالات خاصی تشخیصی داده نشوند یا طبق طبقه‌بندی‌های ویژه طبقه‌بندی نشوند اما آن‌ها معمولاً ممکن است تعدادی از مشکلات اجتماعی و هیجانی را نشان دهند که موجب نگرانی والدین و معلمان آن‌ها شود. علاوه بر این، پژوهش‌ها به طور مداوم نشان داده‌اند که بسیاری از کودکانی که در سال‌های پیش دبستانی دچار مشکل می‌شوند، همچنان در مدرسه ابتدایی و حتی بعدها دچار مشکلات می‌شوند؛ بنابراین تهیه روش‌های پیشگیری و مداخله زودهنگام برای کاهش اثرات منفی احتمالی بلندمدت این مشکلات حائز اهمیت است. این کتاب بر اساس شواهد پژوهشی موجود، مداخلات بالینی‌ای را در اختیار روانشناسان بالینی قرار می‌دهد که نشان داده شده است برای کودکان خردسال مؤثر بوده است.

فصل ۱ با مروری بر مشکلات هیجانی و رفتاری کودکان و چگونگی بروز آن‌ها در سال‌های پیش دبستانی و مهدکودک آغاز می‌شود. همچنین در فصل ۱ هم‌زمانی این مشکلات و اطلاعات مرتبط با استمرار چنین مشکلاتی مورد بحث قرار گرفته است. فصل ۲ اطلاعاتی در مورد روش‌های ارزیابی ارائه می‌دهد: معیارهای ارزیابی هنجار-مرجع (مقیاس‌های رتبه‌بندی) و انواع دیگر روش‌های ارزیابی (مصاحبه‌ها، مشاهده‌ها) بحث شده است. در این فصل به طور خاص به استفاده از این معیارها و فنون در مورد کودکان خردسال پرداخته شده است و اقدامات تشخیصی و همچنین غربالگری و ابزارهای ارزیابی نظارت بر پیشرفت را دربرمی‌گیرد. سه فصل بعدی مداخلات مربوط به حوزه‌های خاص نگرانی را پوشش می‌دهد. فصل سوم به

درمان مشکلات برون نمود کودکان خردسال (به عنوان مثال، اختلال کاستی توجه/بیش فعالی، مشکلات رفتاری) می پردازد و در مورد آموزش والدین به طور گسترده ای بحث می کند. فصل ۴ مداخلات مربوط به مشکلات درون نمود (به عنوان مثال، اضطراب و افسردگی) را در بر می گیرد: روش های درمانی برای درمان اختلالات اضطرابی خاص که احتمالاً در سال های پیش دبستانی تشخیص داده می شوند برجسته می شوند (به عنوان مثال، فوبیاهای خاص، اختلال اضطراب جدایی). فصل ۵ به درمان مشکلات روزمره مانند مشکلات توالی رفتن (ناتوانی در دفع مدفوع و شب ادراری)، مشکلات خواب (به عنوان مثال، بیدار شدن مکرر از خواب در شب) و مشکلات تغذیه (به عنوان مثال، کودکانی که بد غذا هستند)، می پردازد. به دلیل ماهیت این مشکلات، مداخلات مورد بحث در این فصل در درجه اول روی کار با والدین متمرکز شده است. در فصل ۶ مروری بر حمایت های اولیه علمی و هیجانی-رفتاری برای دانش آموزان کلاس در یک سیستم حمایتی چندلایه، از جمله مدل های پاسخ به مداخله برای سواد اولیه و موضوعات تحصیلی، مداخلات و حمایت های مثبت رفتاری در کلاس های پیش دبستانی و مهدکودک و برنامه های یادگیری اجتماعی-هیجانی برای استفاده در مورد کودکان پیش دبستانی و مهدکودک، ارائه شده است. سرانجام، فصل ۷ شرایطی را مورد بحث قرار می دهد که در آن باید کمک های اضافی به کودک در نظر گرفته شود و مراحل مراجعه را خلاصه می کند.

هر فصل شامل جزوه های والدینی، ابزارهای ارزیابی و سایر مواد قابل تولید مجدد است. به نظر می رسد مطالب مشابهی در سایر منابع موجود باشد اما ما دریافتیم که نسخه های ارائه شده در اینجا به ویژه در کار با کودکان خردسال بسیار مفید هستند.

این کتاب یک منبع مفید و کاربردی برای افرادی خواهد بود که با کودکان در سن مهدکودک و کودکانی که دارای مشکلات هیجانی و رفتاری هستند، کار می کنند. اگرچه ممکن است برخی از مداخلات نسبتاً ساده به نظر برسند، اما باید توسط متخصصانی که آموزش و مهارت لازم را در رشد کودک دارند و دانش اساسی در مورد مداخلات درمانی دارند، انجام شود. این کتاب احتمالاً برای افرادی از جمله روانشناسان مدرسه که در محیط های پیش دبستانی و مهدکودک کار می کنند: روانشناسان و متخصصان سلامت روان در سطح کارشناسی ارشد که در کار خصوصی به کودکان خردسال خدمات ارائه می دهند: متخصصان اطفال با سابقه قوی در مداخلات رفتاری و سایر متخصصان دارای آموزش کودک محور مفید خواهد بود.

این کتاب همچنین می‌تواند یک منبع مفید برای آموزش تحصیلات تکمیلی کودک درمانی در دوره‌های عملی و آموزشی باشد.

www.ketab.ir